

BACHADON VA TUXUMDON O'SMALARI. DAVOLASH USULLARI VA ZAMONAVIY DIAGNOSTIKASI

Hasanova Soxiba Choriyevna

*Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Umumiy onkologiya kafedrası 1-
kurs ordinatori*

G'oziboyeva Mashxura Nazirjon qizi

*Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Umumiy onkologiya kafedrası 1-
kurs ordinatori*

Annotatsiya. *Bachadon (endometriy) va tuxumdon o'smalari ginekologik onkologiyaning eng dolzarb muammolaridan hisoblanadi. So'nggi yillarda molekulyar biologiya, tasviriy diagnostika va maqsadli terapiyalardagi yutuqlar ushbu kasalliklarni erta aniqlash va individual davolash imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Ushbu maqolada bachadon va tuxumdon o'smalarining epidemiologiyasi, patogenezini, zamonaviy diagnostika usullari hamda jarrohlik, dori-darmon va innovatsion davolash yondashuvlari ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *endometriy saratoni, tuxumdon saratoni, diagnostika, molekulyar tasnif, PARP ingibitorlari.*

Kirish: Bachadon va tuxumdon o'smalari ayollar orasida uchraydigan onkologik kasalliklar ichida yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Endometriy saratoni ko'pincha menopauzadan keyingi davrda aniqlansa, tuxumdon saratoni ko'pincha kech bosqichlarda tashxislanishi bilan xavfli hisoblanadi. Zamonaviy klinik amaliyotda ushbu kasalliklarni baholashda morfologik, molekulyar va klinik omillar majmuasi hisobga olinadi.

Epidemiologiya va xavf omillari: Endometriy saratonining rivojlanishida giperestrogeniya, semizlik, qandli diabet, polikistoz tuxumdon sindromi va irsiy omillar (Lynch sindromi) muhim rol o'ynaydi. Tuxumdon saratoni esa ko'pincha

BRCA1/2 gen mutatsiyalari bilan bog'liq bo'lib, oilaviy anamnezda onkologik kasalliklar mavjudligi xavfni oshiradi.

Patogenez va molekulyar tasnif: So'nggi yillarda endometriy saratoni molekulyar tasnifi (POLE-mutant, MSI/dMMR, p53-mutant va NSMP guruhlari) klinik qaror qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tuxumdon saratonida esa gomolog rekombinatsiya yetishmovchiligi (HRD) va BRCA mutatsiyalarini aniqlash maqsadli terapiyani tanlash imkonini beradi.

Zamonaviy diagnostika usullari:

Tasviriy diagnostika: Transvaginal ultratovush tekshiruvi dastlabki skrining usuli bo'lib, o'smalarning o'lchami va tuzilishini baholash imkonini beradi. MRT va KT usullari esa kasallikning tarqalish darajasini aniqlashda qo'llaniladi.

Laborator va molekulyar markerlar: CA-125 va HE4 markerlari tuxumdon o'smalarini baholashda keng qo'llaniladi. ROMA algoritmi ushbu markerlarni birlashtirib, malignlik ehtimolini aniqlashga yordam beradi. Molekulyar testlar (BRCA, MSI, HRD) davolash strategiyasini tanlashda muhim ahamiyatga ega.

Davolash usullari:

Jarrohlik davolash: Har ikkala o'smada ham jarrohlik asosiy davolash usuli hisoblanadi. Endometriy saratonida total gisterektomiya va bilateral salpingo-ooforektomiya qo'llaniladi. Tuxumdon saratonida esa maksimal sitoreduktiv jarrohlik muhim hisoblanadi.

Dori vositalari bilan davolash: Platina asosidagi kimyoterapiya tuxumdon saratonida standart hisoblanadi. Endometriy saratonida esa xavf guruhiga qarab kimyoterapiya va gormonterapiya qo'llaniladi.

Maqsadli va immunoterapiya: PARP ingibitorlari (olaparib, niraparib) BRCA-mutatsiyali tuxumdon saratonida samarali hisoblanadi. MSI/dMMR bo'lgan endometriy saratonida immunoterapiya (pembrolizumab) qo'llanilishi mumkin.

Kuzatuv va reabilitatsiya: Davolashdan so'ng bemorlarni muntazam kuzatish, klinik ko'rik va zarur hollarda laborator hamda tasviriy tekshiruvlar o'tkazish muhimdir. Bu kasallikning qaytalanishini erta aniqlash imkonini beradi.

Kutilayotgan natijalar: 1. Bachadon va tuxumdon o'smalarining epidemiologik, klinik va molekulyar xususiyatlari bo'yicha tizimli va dalillarga asoslangan bilimlar shakllanadi.

2. Zamonaviy diagnostika usullari (transvaginal ultratovush, MRI/KT, biomarkerlar va molekulyar testlar)ning klinik amaliyotdagi o'rni va ahamiyati aniqlab beriladi.

3. FIGO staging va molekulyar tasnif asosida individualizatsiyalangan davolash strategiyalarini tanlash imkoniyatlari yoritiladi.

4. Jarrohlik, kimyoterapiya, maqsadli va immunoterapiya usullarining samaradorligi hamda cheklovlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi.

5. PARP ingibitorlari va immunoterapiya kabi innovatsion yondashuvlarning bemorlarning yashash davomiyligi va hayot sifatiga ijobiy ta'siri ko'rsatib beriladi.

6. Klinik amaliyotda multidisiplinar yondashuvni joriy etish zarurati asoslab beriladi.

7. Mazkur ish ginekologiya va onkologiya sohasida tahsil olayotgan talabalar, shifokorlar va ilmiy tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy qo'llanma vazifasini bajarishi kutiladi.

Xulosa: Bachadon va tuxumdon o'smalarini davolashda zamonaviy diagnostika va molekulyar yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Individualizatsiyalangan terapiya usullari bemorlarning yashash davomiyligi va hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.